

**การรับรู้และทัศนคติของชาวนาต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ
กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น**

**FARMERS' PERCEPTION AND ATTITUDE TOWARDS PURCHASING OF LOW
QUALITY FERTILIZER: A CASE STUDY OF MUANG DISTRICT,
KHON KAEN PROVINCE**

มิชัน วันชัย¹
ช่อ วายุภักตร์²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการรับรู้ และทัศนคติของชาวนาต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และ เปรียบเทียบความแตกต่างระดับการรับรู้ และทัศนคติต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพระหว่างชาวนาและผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 520 ชุด ชาวนา จำนวน 393 ราย และผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย 127 ราย ผลการศึกษพบว่า ชาวนามีระดับการรับรู้, มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ ในระดับมาก ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยมีระดับการรับรู้ มีระดับทัศนคติเกี่ยวกับปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ ในระดับมาก ส่วนการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับการรับรู้ระหว่างชาวนาและผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย มีความแตกต่างกัน 4 หัวข้อ คือ ไม่มีใบอนุญาตขายปุ๋ย,รายละเอียดของฉลากไม่ชัดเจน,ไม่ระบุเลขที่การขึ้นทะเบียนปุ๋ย และปุ๋ยที่มีธาตุอาหารลดน้อยลง ด้านระดับทัศนคติต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพมีความเห็นแตกต่างกัน 7 หัวข้อ คือปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพจะเป็นเหตุให้ผลผลิตต่ำ ปุ๋ยที่มีราคาถูกมากเกินไปจะเป็นปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ ปุ๋ยที่มีราคาแพงมีความเสี่ยงที่จะเป็นปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ ร้านจำหน่ายปุ๋ยที่ไม่มีใบอนุญาตมีแนวโน้มที่จะนำปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพมาจำหน่าย ชุมชนควรมีเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพปุ๋ย การให้ส่วนลด/ของแถมเป็นสิ่งจูงใจในการซื้อมากกว่าการเลือกที่คุณภาพของปุ๋ย และ ร้านค้าที่จัดทะเบียนถูกต้อง นำเชื้อถือ จะจำหน่ายปุ๋ยที่ดีมีคุณภาพ

คำสำคัญ : การรับรู้ ทัศนคติ และปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ

Abstract

The purposes of this study are to examine the perception and attitude of farmers towards purchasing low quality fertilizers in Muang District, Khon Kaen Province and to compare the perception and attitude of farmers and fertilizer suppliers towards this matter. The researcher distributed 520 questionnaires to 393 farmers and 127 fertilizer suppliers. According to the results, the perception and attitude of farmers towards purchasing fertilizer of low quality and the attitude of farmers towards purchasing site-specific nutrient management are found at the strongly agree level. The perception and attitude of fertilizer suppliers towards low quality fertilizer. In comparing the perceptions of farmers and fertilizer suppliers on low quality fertilizer, there are differences in the perceptions in 4 areas. First, fertilizer suppliers do not have a fertilizer business license. Second the labels are not clear. Third there is no fertilizer registration number. Fourth nutrients in fertilizer formulation have been reduced. In addition, there are differences in the attitudes of farmers and fertilizer suppliers on purchasing low quality fertilizer in 7 areas. First, the use of low quality fertilizer has led to low yield. Second, unreasonably cheap fertilizer is likely low quality fertilizer. Third, there is a possibility that expensive fertilizer turns out to be fertilizer

¹ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษารจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิทยาลัยบัณฑิตศึกษารจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

of low quality. Fourth, suppliers without a fertilizer business license tend to sell low quality fertilizer. Next, there should be fertilizer testing equipment in each community. Then, in purchasing decision making of fertilizer, discounts and premiums attract farmers' attention better than the quality of fertilizer. Finally, registered fertilizer suppliers sell high quality fertilizer. Farmers.

Keywords : perception attitude and low quality fertilizers

บทนำ

ข้าวเป็นอาหารหลักและเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 37,066,629 ไร่ สำหรับจังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปีจำนวน 2,487,781 ไร่ [1] อำเภอเมืองขอนแก่น มีพื้นที่ปลูกข้าวจำนวน 230,734 ไร่ มีประชากรที่ประกอบอาชีพทำนาที่ขึ้นทะเบียนจำนวน 20,738 ครัวเรือน [2]

ปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพของผลผลิตข้าว เพราะปุ๋ยเป็นปัจจัยการผลิตหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการผลิตข้าว ชาวนามีการใช้ปุ๋ยอย่างแพร่หลาย ในปี 2557พบว่าปริมาณการใช้ปุ๋ยสำหรับข้าวนาปีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 902,115 ตัน และมีแนวโน้มที่จะมีปริมาณการใช้มากขึ้นเนื่องจากปัญหาดินเสื่อมโทรมและขาดการบำรุงดิน ทำให้ชาวนาต้องหาวิธีเพิ่มปริมาณผลผลิตและเพิ่มคุณภาพ แต่ชาวนาก็ประสบกับปัญหาปุ๋ยราคาแพง เป็นเหตุให้ต้นทุนในการผลิตของชาวนาสูงขึ้นตามไปด้วย ความต้องการปุ๋ยของชาวนาเพิ่มขึ้นและพยายามที่จะลดต้นทุนในการผลิตโดยการเลือกซื้อปุ๋ยที่ราคาถูกกว่าที่เคยซื้อ จึงเป็นช่องทางหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาปุ๋ยด้อยคุณภาพ ปุ๋ยปลอม ในท้องตลาด ตามรายงานการดำเนินคดีเรื่องปุ๋ยปลอมจากกรมวิชาการเกษตรในปี2557 มีการดำเนินคดีจำนวน 24 ราย [3] ใช้น้ำหนัก 7.8 พันตัน มูลค่า 157 ล้านบาท แนวทางที่จะช่วยลดต้นทุนในการผลิตข้าวของชาวนาคือ การเลือกซื้อ เลือกใช้ปุ๋ยได้อย่างถูกต้อง เช่น ปุ๋ย เต็มสูตร มีคุณภาพตรงตามมาตรฐาน สามารถเลือกซื้อจากแหล่งจำหน่ายที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. และร้านค้าที่ขึ้นทะเบียนจำหน่ายปุ๋ย เป็นต้น ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนในการผลิต เพิ่มผลผลิตให้แก่ชาวนาได้ ปัญหาสำคัญที่ของชาวนาในการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยมาจากชาวนาขาดความรู้เรื่องปุ๋ย ไม่ทันเล่ห์เหลี่ยมของพ่อค้า ดังนั้นผู้ศึกษาจึงได้เล็งเห็นปัจจัยด้านพฤติกรรมมารซื้อ การรับรู้และทัศนคติเรื่องปุ๋ยของชาวนาและองค์ความรู้เรื่องการเลือกซื้อปุ๋ยอย่างถูกต้อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาและหาแนวทางแก้ไข เพื่อให้ชาวนาได้รับปุ๋ยที่มีคุณภาพเต็มสูตร และเป็นแนวทางในการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยได้อย่างถูกต้อง มีคุณภาพตามที่ต้องการ เพื่อลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่า

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาการรับรู้ และทัศนคติของชาวนาต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระดับการรับรู้ และทัศนคติต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพระหว่างชาวนาและผู้ประกอบการร้านค้าจำหน่ายปุ๋ย

วิธีดำเนินการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ทำการสำรวจเก็บข้อมูลตามแบบสอบถาม (Surveys Questionnaires) นำผลที่ได้มาประมวลผลโดยใช้ค่าทางสถิติ วิเคราะห์ อธิบายลักษณะการกระจายผลข้อมูล ความถี่ ค่าเฉลี่ยของตัวแปร และค่าความแตกต่างจากตัวแปรอื่น และใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) อธิบายความเชื่อมโยงของข้อมูลกับสมมติฐานและการอนุมานสู่การเป็นค่าตัวแทนของกลุ่มประชากรที่ศึกษา

กรอบแนวคิด

การศึกษาการรับรู้และทัศนคติของชาวนาต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพกรณีศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่นมีกรอบแนวคิดการศึกษา ดังนี้ ตัวแปรต้น ลักษณะทางประชากรศาสตร์[4] ของชาวนาและผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย ได้แก่เพศ อายุ ระดับการศึกษา และการเข้ารับการอบรม ตัวแปรตามการรับรู้ [5] และทัศนคติ [6] ต่อการซื้อปุ๋ยไม่ได้คุณภาพ

สมมติฐานของการศึกษา

กลุ่มชาวนากับกลุ่มผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยมีระดับการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพไม่แตกต่างกันกลุ่มชาวนากับกลุ่มผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยมีทัศนคติต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ชาวนาที่อาศัยอยู่ใน 18 ตำบลจำนวน 393 ราย และผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น จำนวน 127 ราย ระยะเวลาที่ทำการศึกษา กุมภาพันธ์ – เมษายน 2558

เครื่องมือและการวิเคราะห์คุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถาม (Questionnaire) จำนวน 2 ชุด ประกอบด้วยแบบสอบถามสำหรับชาวนาและแบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีประชากรศาสตร์ ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค ทฤษฎีการรับรู้ และทฤษฎีทัศนคติ

ผู้ศึกษาได้สร้างเครื่องมือและปรับปรุงให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาแล้ว นำแบบสอบถามมาทดสอบกับกลุ่มชาวนาจำนวน 30 คน กลุ่มผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์หาสัมประสิทธิ์ α -Coefficient ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบร็ค ของแบบสอบถามทั้งฉบับของกลุ่มชาวนา เท่ากับ 0.84 และของกลุ่มผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย เท่ากับ 0.77

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลเฉพาะพื้นที่เขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ระหว่างเดือน มีนาคม-เมษายน 2558 โดยทำการสัมภาษณ์ บันทึกผลแบบสอบถามด้วยตนเอง การเลือกประชากรกลุ่มเป้าหมายจะใช้วิธีแบบ โควต้า (Quota Sampling) เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่มีคุณสมบัติที่ตรงตามวัตถุประสงค์ เมื่อได้จำนวนแบบสอบถามครบตามจำนวนแล้ว ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows version 19.0 ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน T-Test และ ANOVA

เงื่อนไขการตัดสินใจในการศึกษา

เงื่อนไขการตัดสินใจต่อสมมติฐานที่ต้องการศึกษาในการประเมินผลกรณีของการเปรียบเทียบความแตกต่างว่าจะตัดสินใจยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐาน Null Hypothesis (H_0) โดยเปรียบเทียบค่า Significant ยอมรับสมมติฐาน Null Hypothesis (H_0) เมื่อ Computed Significant มากกว่าหรือเท่ากับ 0.05 และปฏิเสธสมมติฐานเมื่อ Computed Significant น้อยกว่า 0.05

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของชาวนาที่ตอบแบบสอบถามพบว่าส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 57.25 อายุระหว่าง 51 – 60 ปี ร้อยละ 36.39 อายุ 41-50 ปีร้อยละ 29.52 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 66.16

ข้อมูลทั่วไปของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยที่ตอบแบบสอบถามพบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.54 อายุ 31-40 ปี ร้อยละ 40.94 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 34.65 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 42.52 ระดับอนุปริญญาหรือปวส. ร้อยละ 17.32

ด้านพฤติกรรมในการซื้อปุ๋ยของชาวนา พบว่าจำนวนปุ๋ยที่ซื้อต่อปีไม่เกิน 10 กระสอบ มีพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ จำนวนปุ๋ยที่ใช้สำหรับปลูกข้าวต่อปีอยู่ที่ไม่เกิน 10 กระสอบ ปุ๋ยเคมีในการปลูกข้าวโดยใช้สูตรสูตร 16 - 20 - 0 ซื้อปุ๋ยในช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม ซื้อปุ๋ยจากร้านตัวแทนจำหน่ายปุ๋ย บุคคลในครอบครัวเป็นคนที่จะแนะนำการซื้อปุ๋ยเคมี ตัดสินใจซื้อปุ๋ยด้วยตนเอง จ่ายเงินค่าปุ๋ยโดยใช้เงินสด คำนึงถึงคุณภาพของปุ๋ย เป็นยี่ห้อเดิมที่เคยซื้อ ในการเลือกซื้อปุ๋ย ส่วนใหญ่ไม่เคยซื้อ / จำหน่าย / ได้รับ ปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ และไม่ซื้อ / จำหน่าย / ได้รับ ปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ

พฤติกรรมของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย พบว่าจ่ายเงินค่าปุ๋ยโดยใช้เงินสด เลือกซื้อปุ๋ยคำนึงถึงคุณภาพของปุ๋ย เป็นยี่ห้อเดิมที่เคยซื้อ ในการเลือกซื้อปุ๋ย ส่วนใหญ่ไม่เคยซื้อ / จำหน่าย / ได้รับ ปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ และปัจจุบันไม่ซื้อ / จำหน่าย / ได้รับ ปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ

การรับรู้ของชาวนามีการรับรู้ว่ามีปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพจำหน่ายร้อยละ 57.00 รับรู้ข้อมูลปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพจากเพื่อนบ้าน ร้อยละ 58.78 ไม่เคยเข้ารับการอบรม ร้อยละ 56.74 ไม่เคยได้รับข้อมูลหรือเอกสารร้อยละ 56.74 ไม่ทราบว่าร้านจำหน่ายปุ๋ยต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ร้อยละ 66.92 ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 51.65 ไม่ระบุเลขที่การขึ้นทะเบียนปุ๋ย ร้อยละ 77.35 การรับรู้ของชาวนาต่อลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแบ่งตามระดับความสำคัญ ดังนี้ รายละเอียดของฉลากไม่ชัดเจนให้ความสำคัญที่ระดับ มาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.11 ไม่ระบุเลขที่การขึ้นทะเบียนปุ๋ยให้ความสำคัญที่ระดับ มาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.04 กระสอบเก่า มีรอยฉีกขาด อยู่ในสภาพผิดปกติให้ความสำคัญที่ระดับ มาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.00

การรับรู้ของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยพบว่า รับรู้ว่าร้านจำหน่ายปุ๋ยต้องขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร ร้อยละ 98.43 รับรู้ว่าร้านจำหน่ายปุ๋ยต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ปุ๋ยร้อยละ 97.64 และปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพคือปุ๋ยที่ไม่ระบุเลขที่การขึ้นทะเบียนปุ๋ย ร้อยละ 87.40 การรับรู้ของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยต่อลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแบ่งตามระดับความสำคัญ ดังนี้ ไม่ระบุเลขที่การขึ้นทะเบียนปุ๋ย ให้ความสำคัญที่ระดับมากที่สุดที่ค่าเฉลี่ย 4.24 รายละเอียดของฉลากไม่ชัดเจน ให้ความสำคัญที่ระดับ มาก ที่ค่าเฉลี่ย 4.06 กระสอบเก่า มีรอยฉีกขาด ลักษณะบรรจุอยู่สภาพผิดปกติให้ความสำคัญที่ระดับ มาก ที่ค่าเฉลี่ย 3.96

ทัศนคติของชาวนาจากการศึกษาพบว่า ชาวนาให้ความสำคัญดังนี้ ปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพเป็นเหตุให้ผลผลิตต่ำ ให้ความสำคัญที่ระดับ มากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.66 จะไม่ซื้อหรือจำหน่ายปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพให้ความสำคัญที่ระดับ มากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.46 ชุมชนควรมีเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพปุ๋ยให้ความสำคัญที่ระดับ มากที่สุด ที่ค่าเฉลี่ย 4.45

ทัศนคติของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยพบว่า ให้ความสำคัญดังนี้ จะไม่ซื้อหรือจำหน่ายปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพการจำหน่ายปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพเป็นการผิดศีลธรรม 4.48 การจำหน่ายปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพเป็นการผิดศีลธรรม

การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระดับการรับรู้ ทัศนคติต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพระหว่างชาวนากับผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย พบว่าด้านการรับรู้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนี้ ผู้จำหน่ายไม่มีใบอนุญาตขายปุ๋ยจากกรมวิชาการเกษตร รายละเอียดของฉลากไม่ชัดเจน ด้าน

ทัศนคติมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ดังนี้ ปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพจะเป็นเหตุให้ผลผลิตต่ำ ปุ๋ยที่มีราคาถูกมากเกินมักจะเป็นปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ ปุ๋ยที่มีราคาแพงมีความเสี่ยงที่จะเป็นปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ชาวนาส่วนมากทราบว่าปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพจำหน่ายในท้องตลาดทราบว่าปุ๋ยที่ไม่มีคุณภาพมีลักษณะอย่างไรโดยดูจาก ปุ๋ยไม่ระบุเลขที่การขึ้นทะเบียนปุ๋ย ข้อมูลการรับรู้ต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพของชาวนาเมื่อแบ่งตามระดับการรับรู้ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ รายละเอียดของฉลากไม่ชัดเจน กระจกสอบเก่า มีรอยฉีกขาด ภาชนะบรรจุอยู่ในสภาพผิดปกติ ปุ๋ยเคมีที่มีปริมาณธาตุอาหารรับรองไม่ตรงกับที่ระบุในฉลาก และข้อมูลการรับรู้ต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพของชาวนาเมื่อแบ่งตามการทราบว่าปุ๋ยที่ซื้อเป็นปุ๋ยที่ได้คุณภาพ มาตราฐาน พบว่าส่วนใหญ่สังเกตจากอาการของพืชสังเกตจากผลผลิต

ระดับความคิดเห็นของชาวนาแบ่งตามทัศนคติ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพจะเป็นเหตุให้ผลผลิตต่ำ จะไม่ซื้อหรือจำหน่ายปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ

ด้านการรับรู้และทัศนคติของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย พบว่าเป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31 – 50 ปี ระดับการศึกษาตั้งแต่ อนุปริญญา หรือ ปวส. ถึงปริญญาตรี จ่ายเงินค่าปุ๋ยโดยใช้เงินสด เลือกซื้อคำนึงถึงคุณภาพของปุ๋ย เป็นยี่ห้อเดิมที่เคยซื้อ ข้อมูลการรับรู้ต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพส่วนมากทราบว่าปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพจำหน่ายในท้องตลาด โดยได้รับข้อมูลมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เคยเข้ารับการอบรมเรื่องการใช้และวิธีเลือกปุ๋ยที่ถูกต้องซึ่งจัดโดยกรมวิชาการเกษตร ทราบว่าร้านจำหน่ายปุ๋ยต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติปุ๋ย พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติปุ๋ย ขึ้นทะเบียนส่วนใหญ่ดำเนินการกับกรมวิชาการเกษตร ทราบว่าปุ๋ยที่ไม่มีคุณภาพมีลักษณะอย่างไร

ข้อมูลการรับรู้ต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยเมื่อแบ่งตามระดับการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ไม่ระบุเลขที่การขึ้นทะเบียนปุ๋ย กระจกสอบเก่า มีรอยฉีกขาด ภาชนะบรรจุอยู่ในสภาพผิดปกติ และข้อมูลการรับรู้ต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยเมื่อแบ่งตามการทราบว่าปุ๋ยที่ซื้อเป็นปุ๋ยที่ได้คุณภาพ มาตราฐาน พบว่าส่วนใหญ่สังเกตจากอาการของพืช สังเกตจากผลผลิต

ระดับความคิดเห็นของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยแบ่งตามทัศนคติ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ จะไม่ซื้อหรือจำหน่ายปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ การจำหน่ายปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพเป็นการผิดศีลธรรม การจำหน่ายปุ๋ยที่ดีมีคุณภาพจะทำให้ลูกค้ากลับมาซื้ออีก

จากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับการรับรู้ ทัศนคติต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ พบว่า มีหัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน 4 หัวข้อ คือ ผู้จำหน่ายไม่มีใบอนุญาตขายปุ๋ย รายละเอียดของฉลากไม่ชัดเจน ไม่ระบุเลขที่การขึ้นทะเบียนปุ๋ย และปุ๋ยที่มีธาตุอาหารลดน้อยลง มีระดับทัศนคติต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน 7 หัวข้อ คือ ปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพจะเป็นเหตุให้ผลผลิตต่ำ ปุ๋ยที่มีราคาถูกมากเกินมักไปจะเป็นปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ ปุ๋ยที่มีราคาแพงมีความเสี่ยงที่จะเป็นปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ ร้านจำหน่ายปุ๋ยที่ไม่มีใบอนุญาตมีแนวโน้มที่จะนำปุ๋ยไม่ได้คุณภาพมาจำหน่าย ชุมชนควรมีเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพปุ๋ย การให้ส่วนลด/ของแถมเป็นสิ่งจูงใจในการซื้อมากกว่าการเลือกที่คุณภาพของปุ๋ย และร้านค้าที่จดทะเบียนถูกต้อง น่าเชื่อถือ จะจำหน่ายปุ๋ยที่ดีมีคุณภาพ

จากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับการรับรู้ ทักษะคิดต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ ของชาวนา จำแนกตามข้อมูลทั่วไป เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ชาวนาเพศหญิงและเพศชายมีหัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะ ปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน หัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน จำแนกตามอายุ พบว่า ชาวนาที่ช่วงอายุแตกต่างกันมีหัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน หัวข้อระดับที่ตนคิด ต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน หัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน หัวข้อที่ตนคิด ต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน มีระดับที่ตนคิดต่อการซื้อปุ๋ยสั่งตัดแตกต่างกัน หัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับ ลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน ระดับที่ตนคิดต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน และหัวข้อระดับ ที่ตนคิดต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน

จากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระดับการรับรู้ ทักษะคิดต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ และที่ตนคิด เกี่ยวกับการซื้อปุ๋ยสั่งตัดของผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยจำแนกตามข้อมูลทั่วไป เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยเพศหญิงและเพศชายมีหัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน หัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ประกอบการร้านจำหน่าย ปุ๋ยที่มีอายุแตกต่างกันมีหัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน มีระดับที่ตนคิดต่อการซื้อปุ๋ย ที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกันมีหัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน มีที่ตนคิดต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ แตกต่างกัน จำแนกตามการผ่านการอบรมเกี่ยวกับปุ๋ยไม่ได้คุณภาพ พบว่าผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยที่ผ่านการ อบรมกับที่ยังไม่ผ่านการอบรม มีหัวข้อการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน มีระดับที่ตนคิดต่อ การซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพแตกต่างกัน

อภิปรายผลจากการศึกษา

ผลการศึกษาที่มีประเด็นที่สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ ด้านพฤติกรรมของผู้ซื้อพบว่าบุคคลที่มี ส่วนในการตัดสินใจในการเลือกซื้อปุ๋ยคือตัวเอง ชำระเงินค่าปุ๋ยด้วยเงินสด เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อปุ๋ยเพราะ คุณภาพของปุ๋ย สอดคล้องกับการศึกษาของ ปัญจพร เหลืองวงศ์ไพศาล [7] ศึกษาการวางแผนทางธุรกิจปุ๋ยเคมี ของร้าน ส.เกษตรภัณฑ์ อำเภอมือง จังหวัดเลย อภิปรายตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ด้านการรับรู้ พบว่า ชาวนาและผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย รับรู้ถึงคุณลักษณะของปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ โดยสังเกตลักษณะดังนี้

ทางด้านกายภาพของปุ๋ย เช่น กระสอบเก่า มีรอยฉีกขาด ภาชนะบรรจุอยู่ในสภาพผิดปกติ ไม่ระบุเลขที่ การขึ้นทะเบียนปุ๋ย ตามพระราชบัญญัติปุ๋ย

ทางด้านเคมีและด้านพบบ. ชาวนาและผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยให้ความสำคัญแต่ตรวจสอบยาก ว่า มีธาตุอาหารครบ สอดคล้องกับข้อฉัตร สัจจาวิริยะ[8] ศึกษาการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของตัวแทนจำหน่าย ปุ๋ยอินทรีย์เคมี ตราซูปเปอร์ฟูด จังหวัดขอนแก่น เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านการรับรู้ของชาวนากับผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่ชาวนามีการรับรู้ที่มากกว่าอาจเป็นเพราะชาวนาเป็นผู้ใช้ปุ๋ย ต้องตระหนักถึงคุณภาพที่ดีของปุ๋ยที่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืช และปริมาณผลผลิตที่ได้คุณภาพ ในขณะที่ผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยมีบทบาทเป็นตัวกลางในการซื้อมาขายไป โดยคำนึงถึงผลกำไรที่ต้องการ ตลอดจนขายสินค้าที่ตรงตามลูกค้าต้องการ

ด้านทัศนคติ การเปรียบเทียบทัศนคติของชาวมาเลเซียและผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ย ต่อการซื้อปุ๋ยที่ไม่ได้ปุ๋ยคุณภาพ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งทัศนคติของชาวมาเลเซียระดับที่สูงกว่าผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยในหลายประเด็น น่าจะเป็นเพราะ ชาวมาเลเซียมีการรับรู้ต่อปุ๋ยที่ไม่มีคุณภาพสูงกว่า และได้รับผลกระทบจากปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพมากกว่าผู้ประกอบการร้านจำหน่ายปุ๋ยจึงมีความเชื่อและความคิดด้านทัศนคติที่สูงกว่าตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะจากศึกษา

ด้านการรับรู้ของชาวมาเลเซีย มีผู้รู้เรื่องปุ๋ยปลอมเพียงร้อยละ 57 ซึ่งอยู่ในระดับที่ไม่สูงมากนัก ส่งผลต่อการที่ชาวมาเลเซียจะได้รับปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมให้ความรู้แก่ชาวมาเลเซีย เพื่อให้ชาวมาเลเซียมีการรับรู้เรื่องปุ๋ยไม่ได้คุณภาพเพิ่มขึ้น การรับรู้เรื่องการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติปุ๋ย คิดเป็นร้อยละ 66.92 โอกาสที่ชาวมาเลเซียจะซื้อปุ๋ยจากร้านที่ไม่ได้มาตรฐาน ขาดความน่าเชื่อถือ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องให้ความรู้ ประชาสัมพันธ์ให้ชาวมาเลเซียทราบในเรื่องดังกล่าว

การรับรู้ของร้านจำหน่ายปุ๋ย จากการเปรียบเทียบการรับรู้ในเรื่องคุณลักษณะของปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ พบว่า ระดับการรับรู้ของร้านจำหน่ายปุ๋ยต่ำกว่าชาวมาเลเซีย จึงควรที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องสร้างการตระหนักรู้ถึงการรับรู้ในเรื่องดังกล่าวให้แก่ร้านจำหน่ายปุ๋ยเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผู้ซื้อ และป้องกันการจำหน่ายปุ๋ยที่ไม่ได้คุณภาพ

ด้านทัศนคติของชาวมาเลเซีย จากการศึกษาพบว่า ชาวมาเลเซียเห็นด้วยว่าชุมชนควรมีเครื่องมือตรวจสอบคุณภาพปุ๋ย ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรที่จะศึกษาและพัฒนาผลิตเครื่องมือดังกล่าวขึ้น เพื่อประโยชน์ของชาวมาเลเซียต่อไป

ด้านทัศนคติของร้านจำหน่ายปุ๋ย พบว่า ความคิดเห็นต่อบุคลากรของรัฐเพียงพอต่อการตรวจสอบปุ๋ย อยู่ในระดับปานกลาง เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงควรเพิ่มความถี่ในการตรวจสอบคุณภาพปุ๋ยมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการศึกษานี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากผู้ศึกษาได้รับความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ช่อ วายุกภัทร์ และอาจารย์ทุกท่านตลอดจนเพื่อนนักศึกษาคณะที่ให้ความอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาคำแนะนำที่มีคุณค่า ตลอดจนแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง จนทำให้รายงานฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). **บทสรุปผู้บริหารสำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2556**. ค้นเมื่อ 27 มกราคม 2557, จาก <http://popcensus.nso.go.th/web/kaset/file/Executive-Summary-56-Advanced.pdf> [2]
- สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น. (2557). **จำนวนเกษตรกรอำเภอเมืองขอนแก่น**. ขอนแก่น: สำนักงานเกษตรจังหวัดขอนแก่น.
- [3] หนังสือพิมพ์ฐานเศรษฐกิจ. (2557). **คดีปุ๋ยปลอม** ปีที่ 34 ฉบับที่ 2,962 วันที่ 3 - 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2557
- [4] ปรมะ สดะเวทิน. (2546). **การสื่อสารมวลชน: กระบวนการและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [5] Schiffman, L.L., & Kanuk, K.L. (2009). **Consumer Behavior**. 10th ed. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
- [6] Michael R. Solomon. (2013). **Consumer Behavior**. 10th ed. New York: Pearson Education Limited

- [7] ปัญจพร เหลืองวงศ์ไพศาล. (2554). การวางแผนทางธุรกิจปุ๋ยเคมีของร้าน ส.เกษตรภัณฑ์ อำเภอเมือง จังหวัดเลย. รายงานการศึกษาดูงานอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- [8] ช่อฉัตร สัจจาวิริยะ. (2555). การกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดของตัวแทนจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์เคมี ตราซูเปอร์ฟู้ด จังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาดูงานอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.